

8. Povarova I. A. Korrekciya zaikanija v igrach i treningah : prakt. ruk. dlja zaikajushhihsja i logopedov / I. A. Povarova. – SPb. : Sojuz, 2001. – 287 s.

9. Fidirko M.A. Fizicheskoe vospitanie detej s otklonenijami v razvitii.: Mezhvuzovskij sbornik nauchnyh trudov. / Krasnojarsk. – KGPM. – 1991. – 77 s.

УДК:378.D47:796.5:371.134

Безкоровайна Л.В.
Запорізький національний університет

ІНТЕГРАЦІЯ В СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМОЗНАВСТВА У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття розкриває деякі питання інтеграції в системі неперервної професійної освіти майбутніх фахівців з туризмознавства. Визначена роль інтеграції в системі неперервної професійної освіти України, доведена її закономірність та доцільність на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Розкрито перспективні напрями та авторські пропозиції щодо вирішення окремих питань, пов'язаних з означеною проблемою.

Ключові слова: “інтеграція”, “неперервна професійна освіта”, “професійна підготовка”, “майбутній фахівець з туризмознавства”.

Безкоровайная Л. В. Интеграция в системе непрерывного профессионального образования будущих специалистов по туризмоведению в высших учебных заведениях. *Раскрыты некоторые вопросы интеграции в системе непрерывного профессионального образования будущих специалистов по туризмоведению. Определена роль интеграции в системе непрерывного профессионального образования Украины, выявлены перспективные направления и авторские предложения по решению вопросов, связанных с данной проблемой.*

Ключевые слова: “интеграция”, “непрерывное профессиональное образование”, “профессиональная подготовка”, “будущий специалист по туризмоведению”.

Beskorovaynaya L.V. Integration in the system of the content professional training of future masters in tourism studies in higher education. *The article reveals some of the problems of integration in the system of the content professional training of future masters in tourism studies. The role of integration in the system of continuing professional education in Ukraine proved its legitimacy and appropriateness at the present stage of development of the Ukrainian society. The study created an opportunity for identifying promising directions and copyright of proposals to address specific issues related to the problem. Integration in higher education due to the law of development of science and is associated with an active manifestation of the trend towards the integration of scientific knowledge. That integration is seen as a condition for the synthesis of scientific knowledge, increasing their complexity and system. The study of the general laws of formation of the whole person in the learning process in higher education are the most productive in the humanitarian field of study. Finding ways to address the issues of improving the training of students capable of productive professional work, the owner of the system expertise, professional skills, formed professionally significant qualities and an appropriate level of qualification in accordance with the requirements of a modern market system encourages industry professionals to improve educational content, forms and methods of training specialists of new formation, the introduction in the educational process of modern information learning tools.*

Key words: “integration”, “continuous professional education”, “professional training”, “the future masters in tourism studies”.

Вступ. Нині процеси інтеграції охоплюють всі структурні елементи української освіти. Інтеграція в освіті є тенденцією, що набуває статусу однієї з базових категорій сучасної педагогіки. Цей процес розглядається в педагогіці не лише як частина складного процесу зближення, а й спосіб вирішення проблем взаємопроникнення національних культур, один з продуктивних і перспективних сучасних напрям вдосконалення освіти. Інтеграція в системі неперервної професійної освіти обумовлена розвитком науки й пов'язана з проявом тенденції до інтеграції наукових знань. Інтеграція є умовою узагальнення наукових знань, підвищення їх комплексності і системності. Дослідження загальних закономірностей формування цілісної творчої особистості в процесі навчання є найбільш продуктивними в гуманітарній галузі знань. Пошук шляхів вирішення питань вдосконалення процесу підготовки особистості, здатної до плідної професійної праці, вододіючої системою спеціальних знань, професійних умінь та навичок, сформованими професійно значущими якостями та відповідним рівнем кваліфікації згідно вимог сучасної ринкової системи спонукає фахівців галузі освіти до вдосконалення змісту, форм і методів професійної підготовки фахівців нової формації, впровадження у навчальний процес сучасних інформаційних засобів навчання. Основні вимоги щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах визначено у положеннях Конституції України (1991), Законі України «Про вищу освіту» (2010); неперервності освіти, міжнародної співпраці та інтеграції у галузі освіти – «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті» (2002); загальних правових, організаційних та соціально-економічних засад реалізації державної політики України в галузі туризму – Законі «Про туризм» (1995 р.), «Про курорти» (2000 р.), Державній програмі розвитку туризму на 2002-2010 рр. (2002 р.).

Робота виконана відповідно до плану НДР Запорізького національного університету.

Формулювання цілей роботи. *Метою статті є з'ясування особливостей інтеграції в системі неперервної професійної освіти майбутніх фахівців з туризмознавства у вищих навчальних закладах.*

Основні завдання дослідження: Проаналізувати проблему професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства у педагогічній теорії та практиці. Дослідити особливості інтеграції в системі неперервної професійної освіти майбутніх фахівців з туризмознавства.

Результати дослідження. У педагогічній теорії інтеграція розглядається як умова узагальнення наукових знань, підвищення їх комплексності і системності. Дослідження загальних закономірностей формування цілісної творчої особистості в процесі навчання є найбільш продуктивними в гуманітарній галузі знань. Процеси інтеграції охоплюють усі структурні елементи української освіти. Інтеграція в освіті є однією з базових категорій сучасної педагогіки. Це складний процес зближення, спосіб вирішення проблем взаємопроникнення національних культур. Інтеграції в освіті властиві відмінні риси, динаміка, цілі, способи формування інтеграційних об'єднань. Особливістю інтеграції є випереджальний характер, якому сприяє стрімкий розвиток сучасних засобів телекомунікаційного зв'язку і новітніх технологій. Інтеграція є перспективним напрямом вдосконалення освіти, що є певним взаємозв'язком змісту дисциплін. Завдяки інтеграції відбувається більш глибоке досягнення закономірностей систем освіти. Інтеграція є одночасно процесом і станом, що має тенденцію до зміни взаємозв'язків, які складаються з незалежних одиниць, новими об'єднаннями, наділеними мінімальними повноваженнями приймати рішення в одній або декількох галузях. На рівні індивідуальної свідомості інтеграція породжує лояльність до нового об'єднання, а на структурному – участь кожного в підтримці й розвитку [3]. Тож, на нашу думку, інтеграція є процесом закономірної, безперервної послідовної зміни епізодів формування і розвитку цілісного утворення з множини роз'єднаних раніше компонентів. Інтеграційний процес є об'єктивним результатом еволюції світового соціально-економічного і політичного розвитку другої половини ХХ століття. Якщо спробувати узагальнити його об'єктивні цілі й наслідки, то цей процес є передвісником вступу людського суспільства в нову стадію історичного буття, загальну картину якого футурологи визначають як постіндустріалізм (Б.В.Марков). Теоретичний аналіз з проблеми дослідження засвідчує, що у педагогічній науці проблема побудови єдиного освітнього простору вимагає пошуку способів і створення умов для інтеграції великої кількості внутрішніх просторів як структурних елементів соціокультурного простору, суб'єктивно представленого у світовій спільноті. Інтеграція є об'єднувальним процесом, заснованим на розвитку взаємозв'язків між елементами педагогічних систем, спрямованим на ефективне досягнення мети – визначенні об'єктивних закономірностей педагогічної діяльності. Цей процес пов'язаний з формуванням цілісної системи і зміцненням її єдності. Елементи цілісної педагогічної системи при інтеграції утворюють системну єдність за принципом взаємодоповнення їх функціонування і розвитку системних зв'язків. Мобільність мислення майбутнього фахівця з туризмознавства побудована на загальних принципах наукового мислення, що включає індукцію, дедукцію, аналіз, синтез, аналогію, порівняння, експеримент, спостереження. Спостерігається міжпредметний взаємозв'язок.

Поняття "інтеграція" трактується як процес становлення цілісності з новими властивостями, якостями, ознаками, не властивими до цього окремим компонентам, що вступають в інтеграцію [2]. Основними ознаками інтеграційного цілого є універсальність й поліморфичність; взаємообумовленість процесів інтеграції та дезінтеграції; органічна єдність цілого і частин; нерозривність процесу і результату [7]. Тож, інтеграція розуміється як процес руху і розвитку певної системи, в якій зростає число й інтенсивність взаємодії елементів, зменшується їх самостійність. Незважаючи на сучасні зміни в освіті, в педагогічній практиці залишаються невирішеними питання формування особистості, оптимізації змісту дисциплін, використання ефективних форм і методів навчання. Розв'язати все це можливо за умови міжпредметних зв'язків. Поняття "міжпредметні зв'язки" визначається як педагогічна категорія для позначення інтеграційних відносин між об'єктами, явищами, процесами дійсності, що віддзеркалені у змісті, формах й методах навчання [6].

Міжпредметні зв'язки на основі інтеграції підвищують науковий рівень навчання, активізують розумову, креативну діяльність, пізнавальний інтерес, забезпечують цілісний розвиток особистості майбутнього фахівця з туризмознавства. Відмінність інтеграції від міжпредметних зв'язків полягає у пошуку єдиної об'єднуючої основи, створенні нового інтегрованого змісту. Процеси інтеграції в освіті не нові. Приклади їх прояву полягають у реалізації імпліцитних напрямів в освіті, таких, як: гуманізація, регіоналізація, інформатизація, екологізація. Професійна підготовка майбутніх фахівців з туризмознавства вимагає визначення дидактичних основ наукової інтеграції, що є основним чинником розвитку системності освіти. Тож, встановлення зв'язків між окремими дисциплінами сприяє динамічності мислення, творчій активності студентів, формуванню їх цілісного наукового світогляду. В процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства у вищих навчальних закладах використовуються такі зв'язки: змістовно-інформаційні – за видами знань (наукові, фактичні, понятійні, теоретичні), операційно-діяльнісні – за видами умінь (пізнавальні, практичні, ціннісно-орієнтаційні), організаційно-методичні – за способами реалізації міжпредметних зв'язків (логічні, асоціативні, концептуальні). Неперервна професійна освіта майбутніх фахівців з туризмознавства здійснюється на основі єдиних концептуальних позицій, організовується цілісний освітній процес, орієнтований на єдині цілі й завдання. Відкривається можливість пошуку і реалізації різних шляхів та способів інтеграції освітніх програм різних рівнів професійної освіти.

На нашу думку, позитивні результати інтегрованого навчання майбутніх фахівців з туризмознавства закладах полягають у наступному: знання студентів набувають якості та системності; уміння набувають узагальнення, сприяють комплексному застосуванню знань та їх синтезу; ефективніше формується впевненість, досягається всебічний розвиток особистості; посилюється світоглядна спрямованість пізнавальних процесів; забезпечується активізація та інтенсифікація навчання студентів. Інтегроване навчання прискорює формування переконань і світогляду майбутніх фахівців з туризмознавства, сприяє прояву суб'єктивного ставлення до вивчених фактів і способів їх пояснення, самостійного знаходження проблем евристичної позиції в навчальному процесі. Інтегроване навчання спрямоване на формування цілісних системних знань, підготовку студентів до професійної діяльності, розвиток інтелектуальних здібностей, творчого мислення. Методологічною основою інтеграції є положення діалектики про загальний зв'язок процесів природи і суспільства.

Інтегроване навчання спирається на асоціативно-рефлекторну концепцію навчання, згідно якої засвоєння знань, формування навичок та умінь, розвиток особистісних якостей майбутніх фахівців з туризмознавства є процесом освіти в його свідомості різних асоціацій, серед яких виокремлені "міжсистемні" та "міжпредметні" [5]. Об'єднання асоціацій в системи відбувається в результаті аналітико-синтетичної діяльності суб'єкта. Тому однією з теорій, на якій ґрунтується інтеграційна технологія, є діяльнісна теорія, початок якої спостерігається в працях А. Дістервега й надалі розроблена Л.С. Виготським, С.Л. Рубінштейном, О.М. Леонтьєвим, Д.Б. Ельконіним, В. В. Давидовим й ін. При відборі змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства провідними є принципи: науковості (інтеграція знань на теоретичному рівні); відповідності (додатковий аргумент для обґрунтування правдивості нової теорії, можливість розкривати єдність логічного й історичного, інтегруючий чинник розвитку знання); перспективності (знайомство з майбутньою професійною діяльністю).

ВИСНОВКИ. Таким чином, теоретичний аналіз з проблеми дослідження довів її актуальність. Реалізація інтеграційного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства має відбуватися через цілеспрямованість, мотивацію, відбір оптимального змісту й засобів, контроль і аналіз результатів діяльності. Звичайно, інтеграція не є універсальним засобом у підготовці фахівців означеного напрямку, проте, її використання надасть можливість підвищити якість такої підготовки у сучасній вищій освіті України. *Перспективи* подальших досліджень вбачаються у вивченні інших напрямів професійної підготовки майбутніх фахівців з туризмознавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 12. – С. 102.
2. Безрукова В.С. Интеграционные процессы в педагогической теории и практике. / В.С. Безрукова // Екатеринбург : [б. и.], 1994. – 152 с.
3. Буева Л.П. Творчество и педагогика / Л.П. Буева, Е.Д. Клементьев // Материалы Всесоюз. науч.-практ. конф. – М., 1988. – 215 с. – Секция 1. Философско-методологические аспекты перестройки образования. Из содерж. : Новые социально-философские проблемы педагогики. – С. 3-77.
4. Глушенко А.А. Влияние интеграции учебной и научной деятельности преподавателя высшей школы на качество подготовки специалиста : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Глушенко Алла Алексеевна. – М., 1998. – 48 с.
5. Самарин Ю. А. Очерки психологии ума. Особенности умственной деятельности школьников. М.: Изд-во. АПН РСФСР, 1962, 504 с.
6. Федорец Г.Ф. Межпредметные связи в процессе обучения. СПб., 1994, 250 с.
7. Чапаев Н. К. Теоретико-методологические основы педагогической интеграции. док.дис, Екатеринбург, 1998, 462 с.

УДК 796.56:374.7

Березовський В.А.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

СПОРТИВНЕ ОРІЄНТУВАННЯ ЯК ВАРІАТИВНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОГРАМИ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

У статті розглянуто сучасні погляди на проблему фізичного виховання учнів старших класів. Зазначено, що складна суспільно-економічна ситуація в Україні потребує пошуку нових шляхів оптимізації процесу фізичного виховання учнів. Доведено необхідність розробки нових варіативних компонентів програми з фізичної культури для учнів старшого шкільного віку. Обґрунтовано доцільність використання спортивного орієнтування як ефективного та необхідного компонента програми з фізичної культури у старшій школі.

Ключові слова: фізична культура, фізичне виховання, спортивне орієнтування, учні старших класів, програма з фізичної культури, варіативний компонент.

Березовський В.А. Спортивное ориентирование как вариативный компонент программы по физической культуре для учащихся старшей школы. В статье рассмотрены современные взгляды на проблему физического воспитания учащихся старших классов. Акцентируется внимание на том, что сложная общественно-экономическая ситуация, которая сложилась в Украине, негативно влияет на образовательный процесс в целом и на процесс физического воспитания учащихся в частности. Указано на необходимость разработки новых вариативных компонентов программы по физической культуре для учащихся старшего школьного возраста. Обосновано целесообразность использования спортивного ориентирования как эффективного и необходимого компонента программы по физической культуре в старшей школе. Спортивное ориентирование рассматривается как своеобразный социальный феномен в современном обществе. Естественное соединение физической и интеллектуальной деятельности, которая происходит в природной среде оказывает многогранное позитивное влияние на формирование физических, умственных и личностных черт школьников. Кроме того, обращается внимание на доступность использования этого вида спорта в работе с учащимися старших классов.

Ключевые слова: физическая культура, физическое воспитание, спортивное ориентирование, учащиеся старших классов, программа по физической культуре, вариативный компонент.

Berezovskiy V.A. Orienteering as a variable component of physical culture program in senior classes of school.